

in.ihned.cz/cr

stály počátky dnešního města na soutoku obou řek. Přívlastek Velké se však objevilo až v roce 1720. První stoprocentně potvrzená zmínka o Meziříčí se tak datuje z roku 1281, kdy je zmiňován Znata z Meziříčí jako člen první šlechtické rodiny, která vlastnila zdejší hrad. Pro město samotné je však mnohem důležitějším datem rok 1408, kdy mu tehdejší majitel panství Lacek z Kravař potvrdil městské privilegium. Dalším zlomovým okamžikem v historii města byl rok 1528, kdy král Ferdinand I. přičkl městu stejná práva jako měla královská města. Velké Meziříčí tím postoupilo do „vyšší ligy“. V té době už město vzkvétalo, rozvíjel se zde obchod, řemesla, začalo se vařit pivo a město mělo dva hlásné. Ve městě v tu dobu panuje čilý stavební ruch, stavějí se výstavní měšťanské domy – k těm nejstarším a nejkrásnějším patří například budova radnice přímo v čele podlouhlého trojúhelníkového náměstí. Renesanční podobu získala budova právě v první polovině šestnáctého století. Vyniká krásným mázlahauzem v přízemí a sloupovou síní v prvním patře s malbami.

Kostel, radnice a gymnázium

Právě náměstí, které si uchovalo sice občas omšelou podobu, ale bez zásahu socialistické betonové lobby, bylo nedávno vyhlášeno památkovou zónou. Podlouhlému náměstí, jehož nadmořská výška (425 metrů) je nejnižší v celém městě, vévodí na jednom konci farní kostel a na druhém již zmíněná radnice. Zhruba čtyři století stojí uprostřed náměstí kašna se sochou svatého Floriána – ochránce města před požárem. Není divu, ohnivé katastrofy se ve Velkém Meziříčí střídaly stejně často jako rabující vojska. A ani svatý Florián nedokázal mnohým zkázám v historii města zabránit. Gotický kostel svatého Mikuláše vznikl ve 13. století a od té doby byl několikrát přestavěn, například v roce 1412 vzniklo prostorné gotické dvoulodí, později rozšířeno na asymetrické trojlodí. Kostelu vévodí 68 metrů vys-

FOTO: JAN PERGLER

kašna se sochou
svatého Floriána

a jedny z největších svítících kostelních hodin u nás. Unikátnost věže spočívala v tom, že byla přistavěna ke kostelu až počátkem 15. století a nikdy nepatřila do majetku církve. Obrazy a vnitřní vybavení pocházejí z období baroka, hlavní oltář z konce 19. století je pak pseudogotický. Ze starší doby se dochovala pouze gotická socha Madony. Přímo naproti chrámu stojí budova někdejšího luteránského gymnázia, po roce 1650 využívaná jako pivovar. Budovu nechala vystavět v roce 1578 Alena Berková – Meziříčská z Lomnice. Tato jednopatrová budova, obdélníkového půdorysu, je ve stylu vlašské rene-

sance a je obdobou veronského Palazzo Pompei. Dnes v budově sídlí městská knihovna. Na náměstí stojí určitě za zmínku ještě minimálně dvě budovy: tzv. Obecník a Michkův dům. Nesmíme také zapomenout na dnešní Jupiter Club. V této budově dříve sídlil hostinec U černého orla – v době vlády Josefa II. se právě sem přestěhoval krajský úřad. Obecníku patří asi pomyslný titul nejkrásnějšího domu ve městě. Budova pochází ze stejného období jako renesanční přestavba velkomeziříčské radnice, má plasticky bosovanou fasádu se sgrafitovým pruhem s loveckou tematikou. V Obecníku původně sídlil městský pivovar, pivo se zde vařilo až do 17. století. V tu dobu zdejší vrchnost přeměnila luteránské gymnázium v pivovar a přestože vaření piva bylo městským privilegiem, poddaní museli odebírat pivo z panského pivovaru. Městský pivovar slovy dnešních ekonomů pomalu ztrácel odbytiště a zkrachoval. V jeho budově se pak střídali ochotníci, hudebníci, ale také žaláři a zločinci. To když sem městská rada umístila obecní šatlavu. Rohový Michkův dům (č. 77) patří mezi nejzachovalejší domy ve Velkém Meziříčí. I on pochází ze 16. století a do nynější podoby jej vystavěl současně s radnicí svobodný zeman Mikuláš →

FOTO: JAN PERGLER

ZAJÍMAVÁ MÍSTA

V samotném městě určitě ještě stojí za zmínku například špitální **kostel sv. Kříže**, který byl součástí městského špitálu již ve čtrnáctém století. V osmnáctém století byl kostel klasicistně upraven. Pod podlahou je krypta, kde jsou pochováni příslušníci rodu Meziříčských z Lomnice. V kostele se dochoval renesanční mramorový náhrobek Zikmunda Heldta z Kementu z roku 1564.

Z původního městského opevnění se do dnešních dnů dochovala pouze **Dolní hradební brána**. Stávaly zde palisády a přes mlýnskou strouhu a řeku vedl brod. Ve středověku byla brána opatřena masivními dubovými, dobře kovanými vraty, které se na noc zamykaly. Brána byla původně gotická, v nynější podobě je renesanční ze 16. století. V minulosti měla být několikrát zbourána stejně jako další tři vstupní brány. Jen nedostatek peněz na demolici tohoto zbourání zabránil.

FOTO: JAN PERGLER

Jestliže betonový most nad městem patří k technickým unikátům moderní doby, **kamenný jednoobloukový most** (zvaný Vysoký) přes hluboké údolí radslavského potoka patří mezi pozoruhodné technické stavby minulých dob. Most postavil za 8000 zlatých v roce 1593 stavitel Antonín Vlach a jeho dílo přečkalo všechny pohromy, které se přes město převalily.

Zhruba 10 kilometrů severovýchodně od Velkého Meziříčí leží vesnice **Křížanov**. Kromě renesančního zámku z roku 1562, který byl později několikrát upraven, kaple svaté Barbory a kostela svatého Václava se Křížanov chlubí svou nejznámější rodačkou – svatou Zdislavou. Známou ošetřovatelku chudých a nemocných připomíná například obraz Zdislavy v kostele svatého Václava.